CEZA İNFAZ SİSTEMİNDE
SİVİL TOPLUM DERNEĞİ

Mahpusun Öğrenim Hakkı

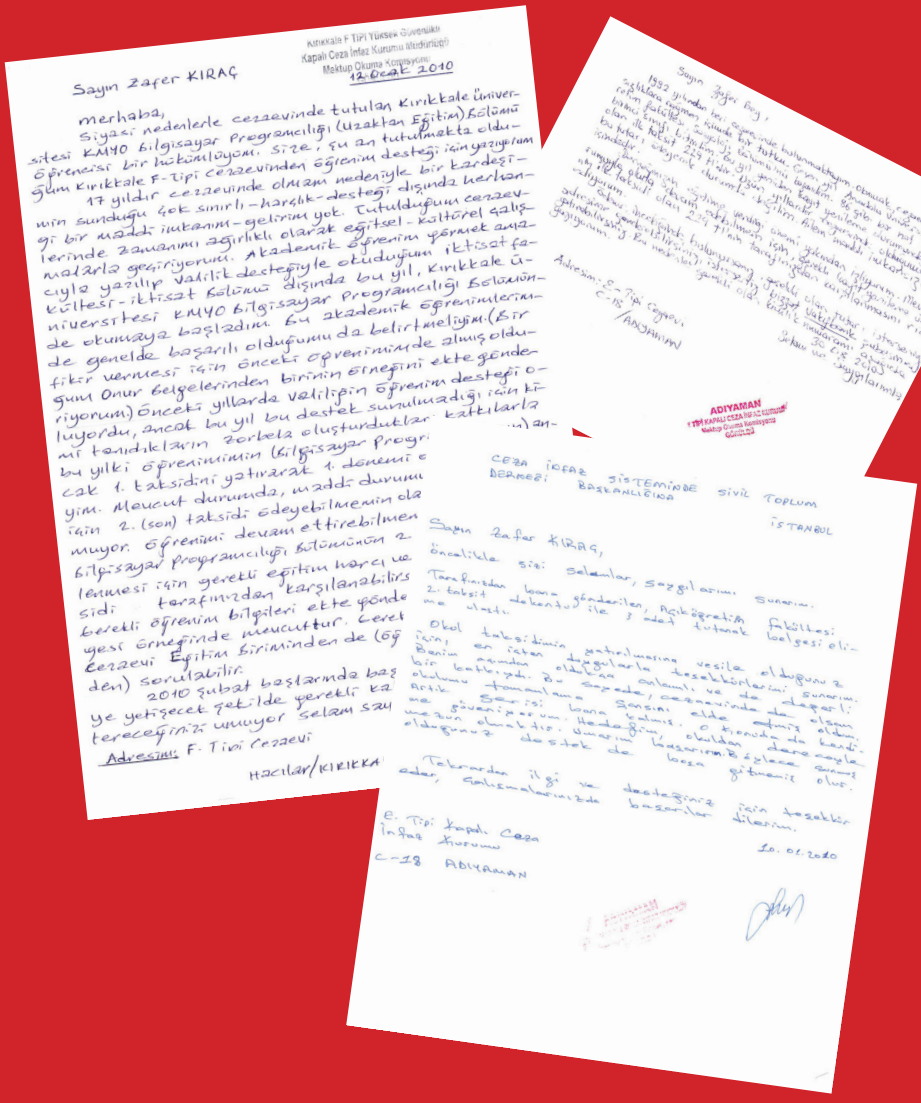
"1992 yılından beri cezaevinde bulunmaktayım. Okumak, cezaevindeki imkansızlıklara rağmen içimde bir tutku."

"Tam anlamıyla sözün bittiği yer diye tabir edilen böyle bir mekandan hiç değilse hayallerimle ve diplomamla aklıselim bir vaziyette çıkmak istiyorum. Şu andaki sıkıntılı günlerimi ders kitaplarıma sarılarak hafifletiyorum."

AÇIK TOPLUM VAKFI

Katkıları için teşekkür ederiz...

Cezaevlerinden mektuplar...

Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli
Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Mektup Okuma Komisyonu
12 Ocak 2010

Sayın Zafer KIRAÇ

merhaba,
Siyasi nedenlerle cezaevinde tutulan Kırıkkale Üniversitesi KMYO Bilgisayar Programcılığı (Uzaktan Eğitim) Bölümü öğrencisi bir hükümlüyüm. Size, şu an tutulmakta olduğum Kırıkkale F-Tipi cezaevinden öğrenim desteği için yazıyorum. 17 yıldır cezaevinde olmam nedeniyle bir kardeşimin sunduğu çok sınırlı-harçlık-desteği dışında herhangi bir maddi imkanım-gelirim yok. Tutulduğum cezaevlerinde zamanımı ağırlıklı olarak eğitsel-kültürel çalışmalarla geçiriyorum. Akademik öğrenim görmek amacıyla yazılıp Valilik desteğiyle okuduğum iktisat fakültesi-iktisat bölümü dışında bu yıl, Kırıkkale Üniversitesi KMYO bilgisayar Programcılığı Bölümünde de okumaya başladım. Bu akademik öğrenimlerimde genelde başarılı olduğumu da belirtmeliyim. (Bir fikir vermesi için önceki öğrenimimde almış olduğum Onur belgelerinden birinin örneğini ekte gönderiyorum) önceki yıllarda Valiliğin öğrenim desteği olmuyordu, ancak bu yıl bu destek sunulmazdığı için kimi tanıdıklarım zorbela oluşturdukları kaynaklarla bu yılki öğreniminimin (bilgisayar Programcılığı) ilk 1. taksidini yatırarak 1. dönemi okuyorum. Mevcut durumda, mazur durumum. Mevcut durumda öğrenimi devam ettirebilmem için 2. (son) taksidi ödeyebilmenin olmuyor. öğrenimi devam ettirebilmem için gerekli eğitim harcı ve Bilgisayar Programcılığı bölümünün 2. yılı öğrenimi için gerekli eğitim harcı ve sidi tarafımızdan karşılanabilirs gerekli öğrenim bilgileri ekte gönderme şeklinde mevcuttur. Gerek yesi örneğinde mevcuttur. Gerek Cezaevi Eğitim Birimlerinden de (öğ den) sorulabilir.
2010 şubat başlarında baş ye yetişecek şekilde gerekli ka tereceğiniz umuyor selam sev

Adresim: F Tipi Cezaevi
Hacılar/KIRIKKA

Sayın Zafer Bey,
1952 yılında [illegible] cezaevinde bulunmaktayım. Cezaevi içerisinde [illegible] Üniversitesi [illegible] Bölümü [illegible] Bölümü [illegible] Bölümü

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ*

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu;

İnsanlık topluluğunun bütün bireyleriyle kuruluşlarının bu Bildirgeyi her zaman göz önünde tutarak eğitim ve öğretim yoluyla bu hak ve özgürlüklere saygıyı geliştirmeye, giderek artan ulusal ve uluslararası önlemlerle gerek üye devletlerin halkları ve gerekse bu devletlerin yönetimi altındaki ülkeler halkları arasında bu hakların dünyaca etkin olarak tanınmasını ve uygulanmasını sağlamaya çaba göstermeleri amacıyla tüm halklar ve uluslar için ortak ideal ölçüleri belirleyen bu İnsan Hakları Evrensel Bildirgesini ilan eder.

Madde 1- Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler, birbirlerine karşı kardeşlik anlayışıyla davranmalıdırlar.

Madde 2- Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayrım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir. Ayrıca, ister bağımsız olsun, ister vesayet altında veya özerk olmayan ya da başka bir egemenlik kısıtlamasına bağlı ülke yurttaşı olsun, bir kimse hakkında, uyruğunda bulunduğu devlet veya ülkenin siyasal, hukuksal veya uluslararası statüsü bakımından hiçbir ayrım gözetilmeyecektir.

Madde 7- Herkes yasa önünde eşittir ve ayrım gözetilmeksizin yasanın korunmasından eşit olarak yararlanma hakkına sahiptir. Herkesin bu Bildirgeye aykırı her türlü ayrım gözetici işleme karşı ve böyle işlemler için yapılacak her türlü kışkırtmaya karşı eşit korunma hakkı vardır.

Madde 26 - 1. Herkes eğitim hakkına sahiptir. Eğitim, en azından ilk ve temel eğitim aşamasında parasızdır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleksel eğitim herkese açıktır. Yüksek öğretim, yeteneklerine göre herkese tam bir eşitlikle açık olmalıdır.

2. Eğitim insan kişiliğini tam geliştirmeye ve insan haklarıyla temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yönelik olmalıdır. Eğitim, bütün uluslar, ırklar ve dinsel topluluklar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu özendirmeli ve Birleşmiş Milletlerin barışı koruma yolundaki çalışmalarını geliştirmelidir.

Madde 28- Herkesin bu Bildirgede öngörülen hak ve özgürlüklerin gerçekleşeceği bir toplumsal ve uluslararası düzene hakkı vardır.

Madde 30- Bu bildirgenin hiçbir kuralı, herhangi bir devlet, topluluk veya kişiye, burada açıklanan hak ve özgürlüklerden herhangi birinin yok edilmesini amaçlayan bir girişimde veya eylemde bulunma hakkını verir biçimde yorumlanamaz.

** Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 10 Aralık 1948 tarih ve 217 A(III) sayılı Kararıyla ilan edilmiştir.*

Herkes İçin Eğitim Hakkı Savunusundan Yola Çıkarak Fırsat Eşitliği ve Toplumsal Yarar

Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği, ağırlıklı olarak cezaevlerindeki insan hakları ihlallerini önleme ve sivil toplumda farkındalık oluşturma konularında, 2006 yılından bu yana faaliyet gösteren bir dernektir.

Hapishanelerde bulunan hükümlü ve tutukluların eğitim ve öğretim haklarının uygulanması ve kendilerini geliştirmek istedikleri alanlarda bugüne kadar lojistik destek boyutunda kabul edebileceğimiz üniversite hazırlık kitapları, bilgisayar temin edilmesi, resim atölyeleri kurulması, müzik aleti ve edebiyat kitapları alınması vb. katkılar sağlamıştır.

Toplumda, cezaevlerinde bulunanlarla ilgili çok olumsuz yargılar bulunmaktadır. Hapishanelerde bulunan herkes, toplum tarafından suçlu ve cezalarını çekmeleri gereken kişiler olarak görülmektedirler. Buradaki ceza anlayışı içinde, işkence ve kötü muamele de dahil olmak üzere her türlü insan haklarından mahrum bırakma durumu da bulunmaktadır. Hatta işkence ve kötü muamele dahi hoş görülebilmektedir.

Cezaevinde bulunan ve üniversiteye kabul edilmiş ancak üniversite masraflarını karşılayacak maddi imkanı bulunmayan hükümlü ve tutukluların, eğitim ve öğrenim fırsatını kullanabilmeleri çok önemlidir. Bireyin en temel insan haklarından olan eğitim hakkını kullanabilmesi, "sosyal adalet için fırsat ve kaynak yaratılması" toplumsal yarar açısından bir değer oluşturmaktadır.

Eğitime erişimi kısıtlı olan ya da eğitimin gerektirdiği maddi koşulları karşılayamayacak durumdaki dezavantajlı bireylerin eğitim fırsatından eşit şekilde yararlanabilmesi, toplum içindeki bireylerin eşit fırsatlara sahip olması ve eğitim olanaklarını değerlendirebilmesi açısından önemli ve gereklidir.

Bu çalışma bir farkındalık yaratma, kamuoyu baskısı oluşturma ve çözüme ulaşma yolunda önemli adımlar atmaya çalışmıştır. Gelinen aşamada hapishanelerde okumaya çalışan 6400 kadar mahpusun kayıt ve harç paraları Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma Genel Müdürlüğü tarafından karşılanmaya başlanmıştır. Ancak bu geçici –üç yıllık bir protokoldür. Artık sıra Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK'ün bu paraları hiç istememesini sağlamaktadır.

Bu kitapçıkta isteğimiz üzerine oldukça kapsamlı ve önemli bir yazı hazırlayan arkadaşımız Sosyolog Mustafa Eren'e teşekkürlerimi sunar onun yazısından bir alıntıyı aktarmak isterim "öğrenim mahpuslar için bir haktır ve ücretli öğrenim mahpusların öğrenim haklarının ellerinden alınmasıdır. Mahpusların öğrenim hakları önündeki engeller kaldırılmalı, ücretsiz, koşula bağlı olmaksızın eğitim görebilmeleri teminat altına alınmalıdır."

Bir hatırlatmayı buradan yapmakta yarar var. Tutuklu Öğrencilerle Dayanışma İnisiyatifinin (TÖDİ) verdiği bilgiye göre şu anda hapishanelerde yaklaşık 800 tutuklu üniversite öğrencisi var, uzun tutukluluk süreleri ve öğrenim hakkındaki kayıplar herkesin vicdanını yaralamalı ve aklını karıştırmalı. Yaşatılan bu haksızlık her fırsatta dile getirilmelidir.

Bu çalışmada en başından bu yana yani 4 yıldır destek sunan Açık Toplum Vakfı'na ve duyarlı çalışanlarına derneğimiz adına teşekkür ederim.

Zafer Kıraç
Yönetim Kurulu Başkanı
Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği (CİSST)

CEZA İNFAZ SİSTEMİNDE SİVİL TOPLUM DERNEĞİ

Merhaba,

Açık Toplum Vakfı olarak, kuruluşumuzdan bu yana dışlanan, görmezden gelinen, dezavantajlı konuma getirilen gruplar için yapılan hak temelli faaliyetleri önemsiyor ve bu alanda değişim yaratacağına inandığımız çalışmaları destekliyoruz. Türkiye'de Ceza İnfaz Kurumları'nın şartlarını uluslararası standartlara ulaştırmak için sivil toplumun katkısının mobilize edilmesi gerektiğini savunan İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği'ni (CiSST), bu alanda farkındalık yaratabileceklerine duyduğumuz inanç ile kuruluşundan beri destekliyoruz. Cezaevleri sorunun tüm toplumun bir sorunu olduğunun kabul edilmesi gerektiğini savunan CİSST, yaptığı ses getiren çalışmalar ile sivil toplumun dikkatini cezaevindeki sorunlara çekmeyi ve bu alanda bir tartışma yaratmayı başardı.

"Mahpusların Eğitim Hakkı Önündeki Engellerin Ortadan Kaldırılması" projesi ile dernek, hükümlü ve tutuklularda eğitim hakkının kullanılmasına yönelik daha fazla bilgi uyandırarak ve ilgili kurumların üzerinde baskı oluşturarak bu konudaki engellerin ortadan kaldırılmasını hedefledi. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması için gerekli politikalar üretilmesi ve tüm paydaşlarının bu konuya duyarlılık kazanması bizim öncelikli çalışma alanlarımız arasında yer almakta. Tam da bu bakış açısından yola çıkılarak hazırlanan proje, cezaevlerindeki eğitimdeki fırsat eşitsizliğine değinerek, kamuoyunda bu sorunun bilinirliğini ve görünürlüğünü artırmıştır.

Gökçe Tüylüoğlu
Genel Sekreter

Açık Toplum Vakfı
www.aciktoplumvakfi.org.tr

AÇIK TOPLUM VAKFI

Şehmus Yıldız / ADIYAMAN CEZAEVİ

“Ben 16 yıldır cezaevindeyim. Dışarıdayken tıp fakültesinde okuyordum. Yarım kalan yükseköğrenimimi cezaevinde de olsam tamamlamak istedim. ÖSS’ye girdim. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Bilgi Yönetimi bölümünü kazandım. Bu bölümün eğitimi internet üzerinden verilmektedir. Bu imkânın bana sağlanması için Adalet Bakanlığı ve Cezaevi idaresine yaptığım başvuru kabul edildi. Teknik anlamda herhangi bir sıkıntı kalmadı. Ancak bundan daha büyük bir zorluk karşıma çıktı. Bölümün yıllık harcı 1600 TL. Bu tutarı ödeyecek güçte değilim. Babam ben cezaevindeyken vefat etti. Annem ise yaşlılık maaşı almaktadır... “

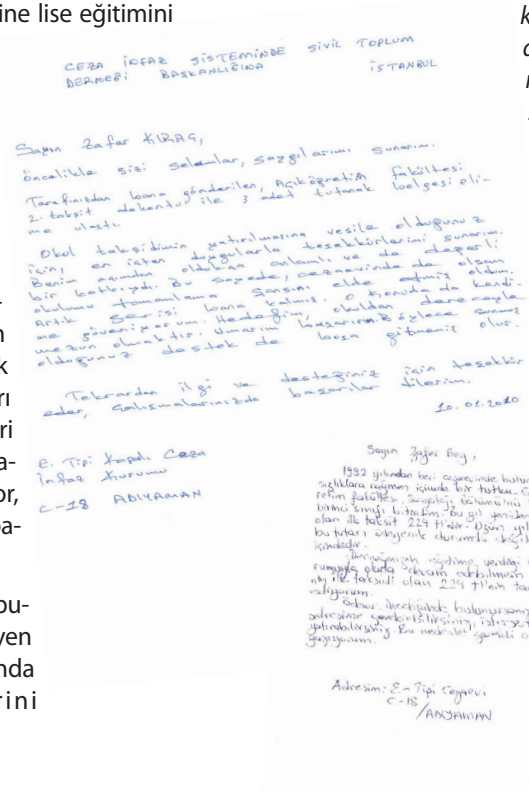
Şehmus Yıldız isimli bir mahkûmun Açık Toplum Vakfı’na yolladığı bu mektup onlarca hükümlünün hayatını değiştirdi.

Vakıf, Ceza İnfaz Sisteminde Sivil toplum Derneği irtibata geçti. 2008-2009 eğitim öğretim yılında mektubun sahibiyle birlikte altı kişiye, 2009-2010 eğitim yılında Açıköğretim’i kazanan 20 mahkûma burs sağlandı.

Üç yıl önce cezaevine lise eğitimini yarım bırakan bir genç kız olarak giren 22 yaşındaki H.G şimdi parmaklıklar ardından çıktığında mali müşvair olma hayalleri kuruyor. Dışarıdaki iki kardeşi de ablasının azimini örnek alarak yarım bıraktıkları lise eğitimlerine geri döndü. 31 yaşındaki B.K iktisat okuyor, çıkınca master yapacak.

“Eğitimsizlik beni buraya sürükledi” diyen H.G eğitimin onda dönüştürdüklerini ve planlarını şöyle anlatıyor: *“Lise terktim. Burada daha iyi anladım eğitimsizliğin bana yaptıklarını. Açık liseye kaydoldum ve yarım kalan eğitimimi tamamladım. Sonra üniverite sınavına girdim. Dört yıllık işletme kazandım. Geleceğe umutla bakıyorum. Kötü bir süreçten sonra üniversiteyi kazandım. Kazanmasaydım hayatım çok boş olacaktı. Şimdi çıktığım zaman mesleğim olacak. Ailemde ünversiteyi kazandığıma çok sevindi. Yedi kardeşiz. Ben sürekli derslerimden bahsediyorum onlara. İki kardeşim bana ‘Bizde karnemizi getireceğiz’ sana dediler. Şaşırdım. İkisi de lise terkti. Açık liseye yazılmışlar, çok sevindim.*

Üniversiteyi bitirdikten sonra iki yıl staj görüp mali müşavir

CEZA İNFAZ SİSTEMİNDE SİVİL TOPLUM DERNEĞİ BAŞKANLIĞINA İSTANBUL

Sayın Zafer KIRAŞ,

Öncelikle sizi selamlar, saygılarımı sunarım.

Tarafınızdan bana gönderilen, Açıköğretim Fakültesi 2. kademe dokuntuf ile 3 adet kitapçık bolgesi olma vasfı.

Okul kabulümün gerçekleşmesine vesile olduğunuz için en içten teşekkürlerimi sunarım. Burda aşağıda bulunduğum bir kaç değerli kişi ve ailemin tamamlama sonucu, cezaevinde da olsam sonucu kabul edilmiş olmak, cezaevinde da olsam ne güzel bir şey. Hedefim, okulları derecelerle mezun olmak. Umarım başarımla sizleri sevindiririm. Tekrardan ilgi ve desteğiniz için teşekkür ederim, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

10.01.2010

E. Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
C-18 ADIYAMAN

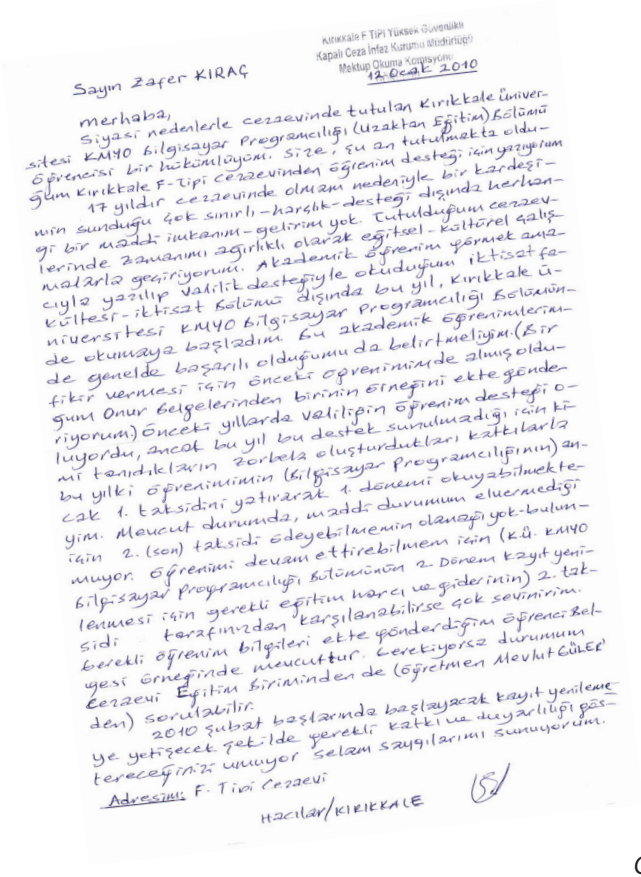
Sayın Zafer Bey,

1992 yılından beri cezaevinde bulunmaktayım. Olumsuz cezaevindeki imkanlarının farkındayım. Sınıfta bir tutku... Ögrenim gördüğüm Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Bilgi Yönetimi'nin başarılı... 36 gibi bir not ortalamasıyla olan ilk kez 224 TL'dir. Üşüm yıllardır ögrenimimi ücretsiz olarak bu tutar, ödeyecek durumda değilim. Ailem, annesi rahatsız ve babam vefat etti. Ögrenimimin sürdürmesi için yardımcı olursanız çok sevinirim. Mevcut durumu ile ilk kez 224 TL'lik tutarı karşılayamıyorum. Bu tutarı ödeyecek durumda değilim. Ailem, annesi rahatsız ve babam vefat etti. Ögrenimimin sürdürmesi için yardımcı olursanız çok sevinirim. Mevcut durumu ile ilk kez 224 TL'lik tutarı karşılayamıyorum. Bu tutarı ödeyecek durumda değilim. Ailem, annesi rahatsız ve babam vefat etti. Ögrenimimin sürdürmesi için yardımcı olursanız çok sevinirim.

Saygılarımla

Adresim: E-Tipi Cezaevi
C-18
/ADIYAMAN

ADIYAMAN 1 NO'LU CEZA İNFAZ KURUMU

Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli
Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Mektup Okuma Komisyonu
12 Ocak 2010

Sayın Zafer KIRAÇ

merhaba,
Siyasi nedenlerle cezaevinde tutulan Kırıkkale Üniversitesi KMYO bilgisayar Programcılığı bölümü öğrencisi bir hükümlüyüm. Size, şu an tutulmakta olduğum Kırıkkale F-Tipi cezaevinden öğrenim desteği için yazıyorum
17 yıldır cezaevinde olmam nedeniyle bir kardeşimin sunduğu çok sınırlı - karşılık - destegi dışında herhangi bir maddi imkanım - gelirim yok. Tutuldugum cezaevlerinde zamanımı ağırlıklı olarak eğitsel - kültörel çalışmalarla geçiriyorum. Akademik öğrenim görmek amacıyla yazılıp valilik desteğiyle okuduğum iktisat fakültesi - iktisat bölümü dışında bu yıl, Kırıkkale üniversitesi KMYO bilgisayar Programcılığı bölümünde de okumaya başladım. Bu akademik öğrenimlerimde de genelde başarılı olduğumu da belirtmeliyim. (Bir fikir vermesi için önceki öğrenimlerimde almış olduğum Onur belgelerinden birinin örneğini ekte gönderiyorum) Önceki yıllarda valiliğin öğrenim desteği oluyordu, ancak bu yıl bu destek sunulmadığı için kimi tanıdıklarım zorbela oluşturdukları katkılarla bu yılki öğrenimimin (bilgisayar programcılığının) ancak 1. taksidini yatırarak 1. dönemi okuyabilmekteyim. Mevcut durumda, maddi durumum elverdiği için 2. (son) taksidi ödeyebilmenin olanağı yok-bulunmuyor. öğrenimi devam ettirebilmem için (KÜ. KMYO bilgisayar programcılığı bölümünün 2. Dönem kayıt yenilenmesi için gerekli eğitim harcı ve giderlerinin) 2. taksidi tarafınızdan karşılanabilirse çok sevinirim. Gerekli öğrenim bilgileri ekte gönderdiğim öğrenci belgesi örneğinde mevcuttur. Gerekiyorsa durumum Cezaevi Eğitim biriminden de (öğretmen Mevlut GÜLER' den) sorulabilir.
2010 şubat başlarında başlayacak kayıt yenileme ye yetişecek şekilde gerekli katkıda duyarlılığı göstereceğinizi umuyor selam saygılarımı sunuyorum.

Adresim: F. Tipi Cezaevi
Hacılar/KIRIKKALE

olmak istiyorum. Aynı zamanda cezaevinin sağladığı imkanlar da var. Dikiş atölyesine gidiyorum, folklor ekibindeyim. Eğer üniversiteyi bitirmeden tahliye olursam, burada öğrendiklerimden yola çıkıp dikiş atölyesinde çalışacağım, harç paramı çıkaracağım. Kendimizi dışarı hazırlamaya çalışıyoruz."

'Ya iş vermezlerse'

Çıktıktan sonra aynı noktada takılıp kalmak istemiyorum diyen H.G'nin en büyük kaygısı ise bu çabasına karşın önyargılar nedeniyle iş bulamaması. H.G bir de mahkûmların eğitim hakkı için çağrıda bulunuyor: *"Dışarıda insanlar kız çocuklarının okuması için çaba harcıyor. Cezaevlerinde de okumak için çırpınan insanlar var. Cezaevi idaresinin ve STK'ların yardımı bir yere kadar. Eğitim bizlere ücretsiz olmalı."*

Sabıka eğitimle kapanıyor

Sekiz senedir cezaevinde olan 31 yaşındaki B.K ise ders çalıştıkça hayata bağlandığını anlatıyor. Cezaevindeki hayatları anlattığı bir kitap yazdığını söyleyen B.K planlarını şöyle anlatıyor:

"İki yıllık turizm otelcilik mezunuyum. Açıköğretim fakültesinde direkt geçiş yapabileceğim bölümler vardı. İktisatı seçtim.

Cezaevinde bir şeyler başarmak dışarıdakinden daha önemli. Sabıkam olduğu gerçeğini bu şekilde kapatabilirim. Çıktıktan sonra radyo televizyon bölümünde mastır yapmak istiyorum.

Devlet bize ayrıcalık tanımalı. Cezamızı çektikten sonra toplum içine girecek insanlarız. En çok bizim eğitime ihtiyacımız var. Eğitim hakkımız ücretsiz olmalı."

Ailesi onunla gurur duyuyor

Eğitimin B.K için bir başka anlamı daha var: "Her telefonda babam 'Gurur duyuyorum seninle. Başarmalısın' diyor. Ailelerimiz için burada olmamız hoş değil. Ama gurur duyacakları bir şey yapmak önemli.

Cezaevi kapısını eğitime açan mektup

Radikal

06/03/2010

Umay Aktaş Salman

Bir mahkûm açık öğretimi kazandı ancak harcını ödeyecek parası yoktu. Bu sorununu bir mektupla Açık Toplum Vakfı'na anlattı. Mektup cezaevindeki 26 mahkûma eğitimin yolunu açtı. Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi?ndeki H.G. Açıköğretim Fakültesi İşletme Fakültesinde okuyor ve "Eğitimsizliğin bana neler yaptığını burada anladım" diyor.

"Ben 16 yıldır cezaevindeyim. Dışarıdayken tıp fakültesinde okuyordum. Yarım kalan yükseköğrenimimi cezaevinde de olsam tamamlamak istedim. ÖSS'ye girdim. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Bilgi Yönetimi bölümünü kazandım. Bu bölümün eğitimi internet üzerinden verilmektedir. Bu imkânın bana sağlanması için Adalet Bakanlığı ve Cezaevi idaresine yaptığım başvuru kabul edildi. Teknik anlamda herhangi bir sıkıntı kalmadı. Ancak bundan daha büyük bir zorluk karşıma çıktı. Bölümün yıllık harcı 1600 TL. Bu tutarı ödeyecek güçte değilim. Babam ben cezaevindeyken vefat etti. Annem ise yaşlılık maaşı almaktadır..."

Şehmus Yıldız isimli bir mahkûmun Açık Toplum Vakfı'na yolladığı bu mektup onlarca hükümlünün hayatını değiştirdi. Vakıf, Ceza İnfaz Sisteminde Sivil toplum Derneği irtibata geçti. 2008-2009 eğitim öğretim yılında mektubun sahibiyle birlikte altı kişiye, 2009-2010 eğitim yılında Açıköğretim'i kazanan 20 mahkûma burs sağlandı. Üç yıl önce cezaevine lise eğitimini yarım bırakan bir genç kız olarak giren 22 yaşındaki H.G şimdi parmaklıklar ardından çıktığında mali müşvair olma hayalleri kuruyor. Dışarıdaki iki kardeşi de ablasının azimini örnek alarak yarım bıraktıkları lise eğitimlerine geri döndü. 31 yaşındaki B.K iktisat okuyor, çıkınca mastır yapacak.

En önemli sorun harç

Hükümlüler için eğitim hakkına ulaşmak hiç de kolay değil. Eğitimin önündeki engel sanılanın aksine fiziksel değil maddi. Birkaç yıl öncesine kadar mahkûmlar açık ilköğretim, açık lise kayıtlarından muaftı. Ancak yükseköğretimde olduğu gibi ilköğretim ve ortaöğretimde de mahkûmlardan kayıt parası alınmaya başlandı. Geliri olmayan hükümlülerin kayıt ve harç paralarını, kitap masraflarını ödemeleri ise bir hayli zor. Kredi ve Yurtlar Kurumu ve üniversiteler mahkûmlara burs vermiyor.

Okumak isteyen mahkûm herkese yolu açtı

Bir mektup yazdı dünyası değişti

'Hapisteyim, okul kazandım, harç param yok' mektubu üzerine ilk yıl altı, ikinci yıl 20 kişiye burs çıktı. Dernekle vakfın hedefi: Hapistekilere muafiyet

Tıp okurken hapse...

Sivil çaba sonuç aldı

Yönetim de çalışıyor

UMAY AKTAŞ SALMAN'IN HABERİ 10. SAYFADA

B.K. 31 yaşında, sekiz yıldır içerde, iktisat okuyor, kitap yazıyor, hedefi radyo-televizyon bölümünde mastır yapmak...

MEB ve YÖK'e çağrı

Maddi imkânsızlıkları çözmek, cezaevi idareleri ve birkaç sivil toplum örgütünün çabasına kalıyor. Cezaevi idareleri kayıt paralarını bulmak için kaymakamlıkların, valiliklerin, çeşitli derneklerin kapısını çalıyor. Bir de hükümlülerin eğitim hakkından yararlanmasını sağlayan cezaevlerindeki insan hakkı ihlallerini önlemek için çalışan Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği var. Dernek, Açık Toplum Vakfı'nın sağladığı 7 bin 500 TL kaynakla Türkiye'nin farklı cezaevlerinden mahkûmlara burs veriyor. Derneğin amacı MEB ve YÖK ile görüşüp mahkûmların kayıt ücretlerinden muaf olmasını sağlamak. Şehmus Yıldız'ın mektubu sayesinde bursa kavuşan Bakırköy Kadın Kapılı Ceza İnfaz Kurumu'nda dokuz kadın var. Parmaklıkların ardında kendilerine bir gelecek kurmaya çalışıyorlar. Onları hayata bağlayan, gelecekleri-nin garantisi ders kitaplarına sıkı sıkı sarılmışlar. Üç yıl önce cezaevine giren 22 yaşındaki H.G, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İşletme bölümünde okuyor. "Eğitimsizlik beni buraya sürükledi" diyen H.G eğitimin onda dönüştürdüklerini ve planlarını şöyle anlatıyor:

Özgür kardeşlerine örnek

"Lise terktim. Burada daha iyi anladım eğitimsizliğin bana yaptıklarını. Açık liseye kaydoldum ve yarım kalan eğitimimi tamamladım. Sonra üniverite sınavına girdim. Dört yıllık işletme kazandım. Geleceğe umutla bakıyorum. Kötü bir süreçten sonra üniversiteyi kazandım. Kazanmasaydım hayatım çok boş olacaktı. Şimdi çıktığım zaman mesleğim olacak. Ailemde ünversiteyi kazandığıma çok sevindi. Yedi kardeşiz. Ben sürekli derslerimden bahsediyorum onlara. İki kardeşim bana 'Bizde karnemizi getireceğiz' sana dediler. Şaşırdım. İkisi de lise terkti. Açık liseye yazılmışlar, çok sevindim. Üniversiteyi bitirdikten sonra iki yıl staj görüp mali müşavir olmak istiyorum. Aynı zamanda cezaevinin sağladığı imkanlar da var. Dikiş atölyesine gidiyorum, folklor ekibindeyim. Eğer üniversiteyi bitirmeden tahliye olursam, burada öğrendiklerimden yola çıkıp dikiş atölyesinde çalışacağım, harç paramı çıkaracağım. Kendimizi dışarı hazırlamaya çalışıyoruz."

'Ya iş vermezlerse'

Çıktıktan sonra aynı noktada takılıp kalmak istemiyorum diyen H.G'nin en büyük kaygısı ise bu çabasına karşın önyargılar nedeniyle iş bulamaması. H.G bir de mahkûmların eğitim hakkı için çağrıda bulunuyor: "Dışarıda insanlar kız çocuklarının okuması için çaba harcıyor. Cezaevlerinde de okumak için çırpınan insanlar var. Cezaevi idaresinin ve STK'ların yardımı bir yere kadar. Eğitim bizlere ücretsiz olmalı."

Sabıka eğitimle kapanıyor

Sekiz senedir cezaevinde olan 31 yaşındaki B.K ise ders çalıştıkça hayata bağlandığını anlatıyor. Cezaevindeki hayatları anlattığı bir kitap yazdığını söyleyen B.K planlarını şöyle anlatıyor:

"İki yıllık turizm otelcilik mezunuyum. Açıköğretim fakültesinde direkt geçiş yapabileceğim bölümler vardı. İktisatı seçtim. Cezaevinde bir şeyler başarmak dışarıdakinden daha önemli. Sabıkam olduğu gerçeğini bu şekilde kapatabilirim. Çıktıktan sonra radyo televizyon bölümünde mastır yapmak istiyorum. Devlet bize ayrıcalık tanımalı. Cezamızı çektikten sonra toplum içine girecek insanlarız. En çok bizim eğitime ihtiyacımız var. Eğitim hakkımız ücretsiz olmalı."

Ailesi onunla gurur duyuyor

Eğitimin B.K için bir başka anlamı daha var: "Her telefonda babam 'Gurur duyuyorum seninle. Başarmalısın' diyor. Ailelerimiz için burada olmamız hoş değil. Ama gurur duyacakları bir şey yapmak önemli."

Cezaevinde bulunan ve üniversitede okuma hakkı bulunan-kazanan hükümlü ve tutuklulara burs destek projesi 2008 / 2009 /2010 / 2011

Proje, halen cezaevinde bulunan ve üniversiteye kabul edilmiş ancak üniversite masraflarını karşılayacak maddi imkanı bulunmayan hükümlü ve tutukluların, eğitim fırsatını kullanabilmelerini, topluma katılımlarını sağlamayı, sosyal adalet için fırsat ve kaynak yaratmayı hedeflemiştir.

- 2008-2009 öğretim yılında Açık Toplum Enstitüsü'nün 5.000 dolarlık katkısıyla; 6 Hükümlü ve Tutukluyu,
- 2009-2010 öğretim yılında Açık Toplum Vakfının 7.500 TL katkısıyla 31 Hükümlü ve Tutukluyu,
- 2010-2011 öğretim yılında Açık Toplum Vakfının 7.500 TL katkısıyla 25 Hükümlü ve Tutukluyu kapsayan destek projemiz hayli başarılı sonuçlar vermiştir,

Eğitime erişimi kısıtlı olan ya da eğitimin gerektirdiği maddi koşulları karşılayamayacak durumdaki dezavantajlı bireylerin eğitim fırsatından eşit şekilde yararlanabilmesi, toplum içindeki bireylerin eşit fırsatlara sahip olması ve eğitim olanaklarını değerlendirebilmesi açısından önemli ve gereklidir. Bu proje, dezavantajlı durumda olan ancak üniversitede okuma kapasitesine sahip bireylerin, bu fırsatı değerlendirmesini sağlaması itibariyle açık toplum idealine destek olmaktadır.

Sorunun kalıcı olarak çözümü için lobi çalışmaları;

Projemiz bir taraftan bu desteği sağlamaya çalışmakta diğer taraftan da sorunun kesin olarak çözülebilmesi için dernek olarak YÖK ve Milli Eğitimin yetkili organlarıyla görüşmelerimizi sürdürmüştür.

Ankara'da bir çalışma toplantısı gerçekleştirilmiştir, ceza infaz kurumlarında bulunup ta okumaya çalışan hükümlü ve tutukluların ödemek zorunda olduğu okul harçlarının alınmaması gerektiği üzerinde fikir birliğine varılmıştır.

Adalet Bakanlığı, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü ve cezaevleri eğitim birimi sorumlu daire başkanı, Milli Eğitim Bakanlığı sorumlusunun da katıldığı çalışma toplantısında şu anda cezaevlerinde bu durumda bulunanların tam bir listesinin oluşturulması ve önümüzdeki süreçte YÖK yetkileriyle bir toplantı gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır.

Desteklenen Hükümlü ve tutuklular;

Genelde destek için başvuran hükümlü ve tutuklular F tipi cezaevlerinde örgütsel davalardan kalmakta olan kişiler olmaktadır. Bakırköy Kadın cezaevinde kalan hükümlü ve tutuklulardan da yoğun talepler gelmiştir. Radikal gazetesinde gerçekleşen 'cezaevi kapısını eğitime açan mektup' haberi oldukça ilgi görmüş ve destek konusunda daha fazla cezaevinden ,çok değişik nedenlerle içerde olan hükümlü ve tutuklulardan istek mektupları gelmeye başlamıştır.

Sağlanan destekler; her bir tutuklunun ihtiyaç duyduğu üniversite masraflarının (kayıt-ders kitaplarının alımı vb.)tamamını ya da bir bölümünü karşılayarak uygulanmaktadır.

Ekteki listede görülen 20 hükümlü ve tutuklu çeşitli üniversitelerde okumaya hak kazanmış ya da halen okumaktadırlar. Ancak bu kişile-

rin, kayıt parası, okul harcı, kitapların alınması konusunda desteğe ihtiyaçları olduğu kendi başvuruları ya da derneğimizin tespitleriyle saptanmıştır. Yapılan bu çalışmada desteklenenler arasında kadın, erkek ve farklı cinsel tercihi olan ya da siyasi veya adli hükümlü ve tıtuklular bulunmaktadır ve hangi nedenle cezaevinde oldukları (yargılandıkları konular) dikkate alınmamaktadır. Cezaevinde de olsa okuma isteği ve verdiği emek bizim için yeterli bir kriter oluşturmaktadır. Bu desteği sağlamanın ve 20 hükümlü- tutuklunun eğitim olanağından yararlanmasının, hem kişinin kendi gelişimi, hayata bağlanması ve motivasyonu açısından; hem de yakınları ve toplum açısından çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Bu konuda kısa vadede kaynak sağlayacak kurumlara ve "duyarlı medya" aracılığıyla da toplumsal desteğe ihtiyaç duymaktayız. Uzun vadede ise; bu konuda Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yüksek Öğrenim Kurumu (YÖK) yetkilileri ile politika yapıcılara "cezaevlerinde okumaya çalışanlardan hiç bir bedel alınmaması gerektiği konusunda" lobi çalışmaları yapmakta ve bir öneri dosyası hazırlamaktayız.

Üniversitelerde okumaya hak kazanmış hükümlü ve tutuklular

1- *	İktisat Fakültesi	Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu
2-	Bilgi Yönetimi	Adıyaman E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
3-	İşletme Fakültesi	Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
4-	Kamu Yönetimi	Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
5-	İşletme Fakültesi	Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
6-	İşletme Fakültesi	Burdur Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
7-	İşletme Fakültesi	Sakarya L Tipi Ceza İnfaz Kurumu
8-	Kamu Yönetimi	Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
9-	Kamu Yönetimi	Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
10-	Çalışma Ekonomisi	Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
11-	Lojistik	Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
12-	İktisat Fakültesi	Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
13-	İşletme Fakültesi	Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
14-	Halkla İlişkiler	Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz. Kurumu
15-	Kamu Yönetimi	Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu
16-	İşletme Fakültesi	Sakarya L Tipi Ceza İnfaz Kurumu
17-	Bilgisayar Program.	Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu
18-	İşletme Fakültesi	Kilis A Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
19-	Çalışma Ekonomisi	Kilis A Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
20-	Kamu Yönetimi	Kilis A Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

**** Hükümlü ve tutuklu isimlerini duyurmayı uygun bulmuyoruz.***

Mahpusların eğitim hakkı önündeki engellerin ortadan kaldırılması 2011 / 2012

Proje Adı: Mahpusların Eğitim Hakkı Önündeki Engellerin Ortadan Kaldırılması

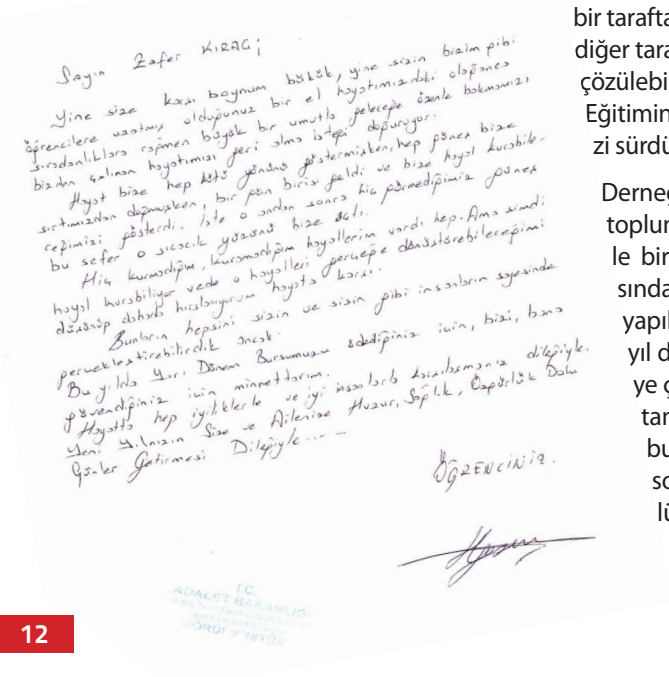
Proje Amacı: Cezaevinde bulunan ve eğitim hakkı bulunan mahpusların bu konuda karşılaştıkları engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik bir çalışma programı oluşturmak,

İlgili kurumların (Adalet Bakanlığı,Milli Eğitim, YÖK vb.) sorumluluklarını yerine getirmeleri konusunda baskı unsuru olmak,

Hükümlü ve tutuklularda bu hakkın kullanılmasına yönelik daha fazla ilgi uyandırma ve talep etmelerini sağlamak,

Kamuoyunda bu sorunun bilinirliğini ve görünürlüğünü sağlamak,

Sivil Toplum Kuruluşlarının bu konuda bilgilenmesini ve destek vermesini sağlamak.

Sayın Zafer KIZAĞ;

Yine size kısa beyanım bülteki, yine sizin bizim gibi öğrencilere vaatmiş olduğunuz bir el hayatımızdaki olağanüstü durumlara rağmen büyük bir umutla gelecekle ilgili bizden alınan hayatımızı geri almış istediği düşünüyor.

Hayat bize hep kötü yönünü göstermişken, hep güneş bize sıcaklığını göstermişken, bir gün birisi geldi ve bize hayat kurabileceğimizi söyledi. İşte o andan sonra hiç pişmediğimiz güneş bu sefer o sıcaklık yüzünü bize dedi.

Hiç kurmadığım, kurmayacağım hayallerim vardı hep. Ama şimdi hayal kurabiliyor vede o hayalleri gerçeğe dönüştürebileceğimi düşünüp dahada hızlanıyorum hayata bakışı.

Burdaki hepsini sizin ve sizin gibi insanların sayesinde gerçekleştirebildik örnek.

Bu yıldaki Yaz Dönem Bursumuzu sebebiniz için, bizi, bana yaşıyabildiğiniz için minnettarım.

Hayatta hep iyiliklerle ve iyi insanlarla birlikte olmanıza dileğiyle.

Yeni Yılınız Size ve Ailenize Huzur, Sağlık, Başarılık Dolu Günler Getirmesi Dileğiyle...

ÖĞRENCİNİZ.

T.C. ADALET BAKANLIĞI

Derneğimizin Ankara hakim evinde sivil toplum örgütleri ve cezaevi yöneticileriyle birlikte düzenlediği çalışma toplantısında bu konuya değinilmiş sonrasında yapılan görüşmelerle Dernek olarak bir yıl daha bu desteği bulmaya ve vermeye çabalarken asıl olarak bu problemin tamamen çözülmesini önemsiyor ve bu konuda çabalıyoruz. Olumlu bir sonuç alacağımız konusunda da güçlü bir inanca sahibiz.

Proje Özeti: Ceza İnfaz kurumlarında yapılan eğitim çalışmalarında tutuklunun ve hükümlünün sosyal,ekonomik ve kültürel alt yapısını göz önünde bulundurarak eğitim çalışmalarına katılımını sağlamak çok önemlidir.

Bu konuda Avrupa Birliği kurallar ve standartlar belirlemiştir.Aşağıdaki standartların gerçekleşmesinde Sivil Toplum Kuruşlarının baskısı ve çalışmaları olmadığı zaman yöneticiler kuralları görmezden gelmekte yada zamanında uygulamamaktadırlar.

Proje, halen cezaevinde bulunan ve eğitim hakkını(İlköğretim-ortaöğretim ve üniversite)kullanabilmek için yapılması gereken harcamaları karşılayacak maddi imkanı bulunmayan hükümlü ve tutukluların, eğitim fırsatını kullanabilmelerini, topluma katılımlarını sağlamayı, sosyal adalet için fırsat ve kaynak yaratmayı hedeflemektedir. Projemiz bir taraftan bu desteği sağlamaya çalışmakta diğer taraftan da sorunun kesin olarak çözülebilmesi için dernek olarak YÖK ve Milli Eğitimin yetkili organlarıyla görüşmelerimizi sürdürmekteyiz.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'yle İşbirliği Protokolü İmzalandı

Maddî durumu yetersiz hükümlü ve tutukluların sınav giderlerinin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünce karşılanmasına ilişkin işbirliği Protokolü Ankara'da imzalandı.

Adalet Bakanlığı ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'nden Sorumlu Devlet Bakanlığı arasında maddi durumu yetersiz tutuklu ve hükümlülerin sınav giderlerinin karşılanmasına ilişkin işbirliği protokolü imzalanarak yürürlüğe girdi.

Protokol, 8 Nisan 2011 tarihinde, Adalet Bakanı Ahmet Kahraman ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünden Sorumlu Devlet Bakanı Hayati Yazıcı tarafından imzalandı.

Bu kapsamda maddî durumu yeterli olmayan;

a. Açık İlköğretim Okuluna devam eden 2.051,

b. Açık Öğretim Lisesine devam eden 3.689,

c. Açık Öğretim Fakültesine devam eden 704,

kişi olmak üzere toplam 6.444 hükümlü ve tutuklunun kayıt, harç ve sınav giderleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünce karşılanacaktır.

Protokolün uygulanmasına ilişkin esasları belirlemek amacıyla Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Sefa Mermerci ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürü Aziz Yıldım 13 Nisan 2011 tarihinde bir araya geldi. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürü Aziz Yıldırım'ın makamında yapılan görüşmede; hükümlü ve tutukluların topluma kazandırılmaları açısından Protokolün önemine dikkat çekildi.

Hükümlülerin yeniden suç işlemelerinin önlenmesi ve sorumluluk sahibi bireyler olarak topluma kazandırılması gerekli

Genel Müdür Mermerci, Çağdaş infaz anlayışının en önemli amacının temel eğitim,

mesleki eğitim ve rehabilitasyon programları ile hükümlülerin yeniden suç işlemelerini önlemek ve onları sorumluluk duygusuna sahip bir birey olarak topluma kazandırmak olduğunu belirterek, bu hedefe ulaşmada diğer kamu kurum ve kuruluşlarının desteğinin gerekli olduğunu söyledi. Mermerci, "Yapılan araştırmalarda madde bağımlılığı, akıl hastalığı ve eğitim eksikliği gibi faktörlerin suçu tetiklediği ortaya çıkmıştır. Bu yüzden de Bakanlığımızca hükümlü ve tutukluların eğitim eksikliğinin giderilmesi için sürekli eğitim politikası benimsenmiştir. Ceza infaz kurumları da son dönemde bu yaşam boyu eğitim kavramını infazın temel amaçlarından biri ve en önemlisi olarak benimsemiş, uygulanan infaz rejimini de bu temelde gerçekleştirme yoluna gitmiştir. Nitekim günümüzde tüm ceza infaz kurumlarımız, örgün eğitim

> *"Adalet Bakanlığı ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'nden Sorumlu Devlet Bakanlığı arasında maddi durumu yetersiz tutuklu ve hükümlülerin sınav giderlerinin karşılanmasına ilişkin işbirliği protokolü imzalanarak yürürlüğe girdi.*

sistemi dışındaki tüm eğitim olanaklarını ve programlarını tüm tutuklu ve hükümlü bireylerin erişebilecekleri şekilde örgütleme yoluna gitmektedir. Kurumda düzenlenen tüm etkinlikler ve programlar kurum uzmanları tarafından mümkün olduğu kadar ihtiyaçlara dönük ve bireyselleştirilmiş programlar halinde planlanmaktadır.

Ceza infaz kurumlarında yapılan tüm eğitim ve iyileştirme çalışmaları mahpusların salıverilmelerinden sonraki hayata hazırlanmaları için uygulanmaktadır. İmzalanan protokol de bu amaca hizmet eden bir sosyal sorumluluk projesidir. Protokol kapsamındaki desteklerle maddî durumu yetersiz çok sayıda hükümlü ve tutuklu eğitim ve iyileştirme fırsatlarından yararlanacaklar. Bu aynı zamanda eğitimde fırsat eşitliğini de getirecektir. Eğitime yapılan bu yatırım, geleceğe yapılan bir yatırım olacak ve 'Suçun önlenmesi' olarak topluma geri dönecektir. Bu Protokol ile Genel Müdürlüğümüz de infaz hizmetlerindeki hedefe daha da yaklaşacaktır."

Her kurumun, suç işleyen kişilerin topluma kazandırılmasına destek vermesi gerekir

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürü Aziz Yıldırım ise, sosyal sorumluluk anlamında bu güne kadar çok önemli hizmetlerde bulunduklarını belirterek, maddî durumu yetersiz hükümlü ve tutukluların da bu kapsamda desteklenmesi gerektiğine inandığını ifade etti. Yıldırım, suç işleyen kişilerin ceza infaz kurumunda bulundukları süre içerisinde çeşitli eğitim ve iyileştirme programlarına tabi tutulduktan sonra, iyi hâlli olarak tekrardan topluma katılmalarının sağlanmasında her kurumun desteğine ihtiyaç olduğunu, bu Protokolün de böyle bir düşüncesinin sonucunda imzalanarak, hayata geçirildiğini söyledi. Yıldırım, maddî durumu yetersiz hükümlü ve tutuklulara, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonundan maddî destek verileceğini kaydetti.

Avrupa Birliği Cezaevi Kuralları

28-1

Her cezaevi,mahpusların beklentilerini de dikkate alarak,bireysel eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için onlara mümkün olabildiğince ayrıntılı ve anlaşılır eğitim programları sağlamaya çalışmalıdır.

28-2

Okuma-yazma bilmeyen veya dört işlem yapamayan mahpuslar ile temel yada mesleki eğitimden yoksun bulunanlara öncelik verilmelidir.

28-3

Genç mahpusların ve özel ihtiyacı bulunanların eğitimine özel dikkat gösterilmelidir.

28-7

Uygulanabildiği ölçüde mahpusların eğitimi;

1. Ülkenin eğitim ve mesleki eğitim sistemiyle bütünlük içerisinde olmalıdır.Böylece mahpuslar tahliyelerinden sonra herhangi bir zorlukla karşılaşmaksızın eğitim ve mesleki eğitimlerine devam edebilirler,

2. Dışarıdaki eğitim kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının katılımlarıyla güçlendirilmelidir.

Bir Mahpus Hakkı Olarak Öğrenim

Mustafa Eren

Hapishanelerdeki tutuklu ve hükümlülerin öğrenimleri[1], hapishaneler söz konusu olduğunda tali görülen ve bu nedenle üzerinde yeterince durulmayan konulardandır. Ancak yapılan araştırmalar bu bakış açısının hatalı olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrenim konusu özellikle adli mahpuslar dikkate alındığında yaşamlarında önemli farklılıklar ortaya çıkarabilmektedir.

Öğrenim Bir Haktır

Türkiye'nin eleştirilecek pek çok yönü olduğu bilinen 1982 Anayasa'sının 42. Maddesinde *"Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz."* denilmektedir. Anayasa'ya göre öğrenim bir haktır ve kimse bu haktan yoksun bırakılamaz.

Hapishanelerin idarecileri için yazılmış olan Ceza İnfaz Kurumu Yönetimi El Kitabı'nda ise *"Hapis cezası sadece özgürlükten yoksun bırakmayı içerir. Hapsetme koşulları asla ek bir cezalandırma olarak kullanılmamalıdır."* ibaresi temel ilkelerden biri olarak ilan edilmektedir.[2] Bu temel ilkeden yola çıkılırsa anayasal bir hak olan öğrenimin mahpuslara "ek bir ceza olarak" kullanılamayacağı çıkarımı yapılabilir.

Bu konuda uluslararası metinler de açıktır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 26. Maddesinde *"Herkes eğitim görme hakkına sahiptir"* denilmektedir. Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar'ın 77. Maddesinde *"Tüm mahpuslara, kendilerine yarar sağlayacak eğitim verilir. Okuması yazması olmayan mahpuslarla genç mahpusların eğitimi zorunludur ve idare tarafından bu kişilerin eğitimine özel bir dikkat gösterilir. Tahliye olduklarında güçlükle karşılaşmadan eğitimlerini sürdürebilmeleri için mahpuslara verilen eğitim olabildiğince ülkenin eğitim sistemi ile bütünleştirilir."* denilirken, Birleşmiş Milletler Mahpuslara Muamelenin Temel İlkeleri'nin 6. Maddesinde ise *"Bütün mahpuslar, kişiliklerinin tam gelişmesi için gerekli eğitim ve kültürel faaliyetlerden yararlanma hakkına sahiptirler."* denilmektedir. Avrupa Konseyi'nin bu konudaki kararları ise çok daha ayrıntılıdır. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Cezaevlerinde Eğitim Hakkında 12 Sayılı Tavsiye Kararı tamamen eğitimi konu almaktadır. 16 maddelik bu Tavsiye Kararı'nın ilk maddesinde "Mahpuslara verilecek eğitim, dış dünyada aynı yaş gruplarına sağlanan eğitimle aynı olacak ve öğrenme fırsatlarının alanı mümkün olabildiğince geniş olacaktır." denilirken son maddesinde ise *"Mahkumların uygun eğitim almalarını sağlayacak mali kaynak, alet, edevat ve öğretim personeli hazır bulundurulmalıdır."* sözleriyle mali yükümlülükler idareye yani devlete havale edilmektedir. 13 Sayılı Tavsiye Kararına 2006 tarihinde yapılan ekin 40. Maddesinde ise "Tutukluluk hali, çocukların ve genç kişilerin eğitimini ge-

---

1. *"Öğrenim", "öğretim" ve "eğitim" kelimeleri hem kanunlar ve genelgeler gibi resmi belgelerde hem de araştırma vb. yazılarda birbirlerinin yerine kullanılabilmektedir. Ancak bu terimler arasında farklar söz konusudur. "Eğitim" terimi TDK Sözlük'te "Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye" olarak açıklanmaktadır. Bu açıklamada da görüleceği gibi "eğitim", "Herhangi bir meslek, sanat veya iş için gerekli bilgi, beceri ve alışkanlıkların elde edilmesi amacıyla yapılan çalışma, tahsil" olarak açıklanan "öğrenim" teriminden daha kapsayıcıdır ve aynı zamanda öğrenimin içermediği yoğunlukta bir "terbiye eden" "eğiten" otoritesini kapsamaktadır. "Eğitim" teriminde "eğiten"den "eğitilen"e yönelen bir otorite söz konusudur. Hem bu yüzden hem de yazı sadece "öğrenim"e denk düşen okul faaliyetlerini kapsadığından yazı içerisinde eğitim yerine öğrenim, öğretim kelimelerinin kullanılması tercih edilmiştir.*

2 *El Kitabı, 41*

reksiz yere kesintiye uğratmamalı ya da daha ileri bir eğitimine erişmelerine müdahale etmemelidir." sözleriyle eğitimin "gereksiz yere kesintiye uğramaması" vurgusu yapılmıştır.

Mahpusların öğrenimi konusu Türkiye'de ise hapishanelere yönelik temel metin olan Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, bu kanun çerçevesinde çıkarılmış olan genelgeler ve "standartlar Sistemi" çerçevesinde düzenlenmiştir.

Kanunlarda Öğrenim Hakkı

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un ikinci bölümü tamamen eğitime ayrılmıştır. 75, 76 ve 77. Maddeleri kapsayan bu bölümde, eğitimin amacı, mahpusun "kişiliğini geliştirmek", "eğitimini güçlendirmek", "yeni beceriler elde etmesini sağlamak", "suç işleme eğilimini yok etmeyi sağlamak" ve "salıverilme sonrasına hazırlamak" olarak sıralanmaktadır. Bu amaçlarla düzenlenecek eğitim programları ise "temel eğitim", "orta ve yüksek öğretim", "meslek eğitimi", "din eğitimi", "beden eğitimi", "kütüphane" ve "psiko-sosyal hizmet" başlıkları altında ele alınmaktadır. Madde 76'da ise bir sınırlama getirilmektedir. Bu maddeye göre, açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlüler örgün ve yaygın eğitime katılabilirken, kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlüler ise sadece yaygın öğretimden yararlanabilmektedir. [3]

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından Çocuk Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri Hakkında Genelge" ile "Genç Yetişkin Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve İyileştirme İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında Genelge" adlarını taşıyan iki de genelge yayınlanmış ve mahpusların "eğitim ve öğrenimi" bu genelgelerle ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Genç yetişkin mahpuslara ilişkin genelgeye göre eğitim ve öğretim çalışmaları şu başlıklar altında ele alınmaktadır:

- Yetişkin 1 ve 2. Kademe Eğitimi Başarı Kursları
- Açık İlköğretim Okulu ve Açık Öğretim Lisesi
- Açık Öğretim Fakültesi (AÖF)
- Açık İlköğretim okulu, Açık Öğretim Lisesi ve Açık Öğretim Fakültesine İlişkin Ortak Hükümler
- Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi ve Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Yapılan Sınavlar
- Yüksek Öğretim Çalışmaları
- Hazırlık Kursları
- Din Hizmetleri ve Ahlaki Gelişim
- Kütüphane Faaliyetleri
- Eğitimde Teknolojik İmkanlardan Yararlanılması
- Diploma, Sertifika vb. Törenlerin Yapılması

Yetişkin 1. Kademe Kursu okuma yazma bilmeyenler için düzenlenmektedir. Bunun bir adım sonrasında ise Yetişkin 2. Kademe Kursu var. Bu kurstan başarı belgesi alanlar Açık İlköğretim Okuluna kayıt yaptırabiliyor. İlkokulu bitiren, ortaokul 1, 2, 3 veya ilköğretim okulu 6, 7, 8. sınıflardan ayrılan, ortaokulu dışarıdan bitirme sınavlarına kayıtlıyken terk eden kişiler de Açık İlköğretim Okuluna kayıt yaptırabiliyorlar. Ortaokul veya ilköğre-

1. *Örgün eğitim, okul çatısı altında verilen okul öncesi eğitim, ilkokul, ortaokul, lise ve yüksek öğrenimi kapsamaktadır. Yaygın eğitim örgün eğitimin dışında kalan öğrenimi ifade etmek için kullanılmaktadır. Açık öğretimi, meslek edindirme kurslarını, halk eğitim merkezlerinin düzenlediği kursları da kapsamakta olan yaygın eğitim, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2010 tarihli "Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği"nde şöyle açıklanmaktadır: "Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da örgün eğitim sisteminin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademeden ayrılmış ya da bitirmiş bireylere; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte çeşitli süre ve düzeylerde hayat boyu yapılan eğitim, öğretim, üretim, rehberlik ve uygulama etkinliklerinin tümünü (…) ifade eder." http://www.meb.gov.tr/mevzuat/liste.asp?ara=7&Submit=Listele*

tim mezunu ya da lise 1, 2 veya 3. sınıflardan ayrılan mahpuslar ise Açık Öğretim Lisesine başvurabiliyorlar. Hapishanedeyken Açık Öğretim Fakültesini (AÖF) kazanan veya AÖF'ne devam ederken tutuklanan kişiler ise hapishaneden AÖF'ye devam etme hakkına sahipler.

Mahpuslar ÖSYM ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen ÖSS, YDS, KPSS, ALES, ÜDS ve benzeri sınavlara da hapishanelerde katılma hakkına sahipler. Yüksek öğretim söz konusu olduğunda ise genelgenin bu konudaki alt başlığının ilk maddesinde şunlar söyleniyor:

Herhangi bir yüksek öğretim kurumuna devam ederken tutuklanan veya hüküm giyen öğrencilerin ya da ceza infaz kurumundayken üniversite sınavını kazanan hükümlü ve tutukluların kapalı ceza infaz kurumlarından, okullarının kabul etmesi durumunda, dış güvenlik görevlisi muhafazasında, açık ceza infaz kurumlarından iç güvenlik görevlisi nezaretinde ara, yıl sonu, bütünleme ve mazeret sınavlarına katılmaları sağlanacaktır. Talebi olması hâlinde okullarının kabul etmesi koşuluyla kayıt dondurma işlemi yapılması için girişimlerde de bulunulacaktır.

Genelge'ye göre açık hapishanelerde bulunanlar da aynı büyükşehir belediyesi veya belediye sınırları içinde olan herhangi bir yüksek öğretim kurumunda okuma hakkı kazandıklarında, okullarının kabul etmesi halinde buralarda okuma hakkına sahipler.

Mahpusların Öğreniminde Standartlar Sistemi

Türkiye'de "eğitim iyileştirme faaliyetlerinin sistematik yürütülmesini sağlamak amacıyla" 2005 yılında "Standartlar Sistemi" geliştirilir. 2008-2011 yılları arasında Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü olarak göreve yapmış olan Nizamettin Kalaman, Standartlar Sistemi ile hapishanelerin eğitim ve iyileştirme imkanlarının tespit edildiğini ve çalışmalarda farklılıkları azaltmak amacı ile gerçekleştirilmeleri gereken eğitim iyileştirme faaliyetlerinin asgari sınırlarının belirlendiğini ifade etmektedir.[4] Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nde "hükümlü ve tutuklu eğitiminden sorumlu hakim" olarak görev yapan ve Hükümlü ve Tutuklu Eğitiminin Temelleri adlı bir de kitabı bulunan Mustafa Saldırım'a göre ise Standartlar Sistemi, "Ceza infaz kurumlarındaki eğitim ve iyileştirme çalışmalarının her kurum için nitelik ve sayısal olarak belirlenen esaslar çerçevesinde yapılmasını ve verimlilik esasına göre not verilerek takibini ifade eder."[5]

Kalaman'a göre Standartlar Sistemi'nde eğitim iyileştirme faaliyetleri dört unsur üzerine oturmaktadır:

- Öğretim faaliyetleri (okul çalışmaları)
- Kişisel gelişim faaliyetleri (sosyal-kültürel ve sportif faaliyetler)
- Meslek eğitim faaliyetleri
- Psiko-sosyal yardım çalışmaları (psikolojik destek)

Saldırım'a göre ise Standartlar Sistemi, eşit ağırlıklı puan değeri olan 3 ana konu üzerine inşa edilmiştir:[6]

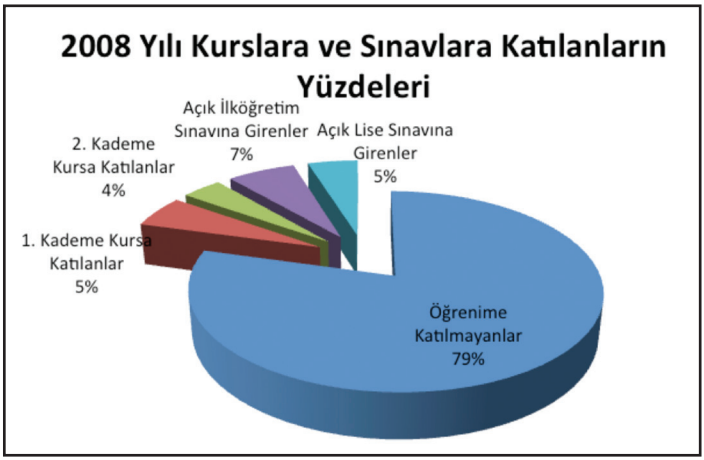
- Sosyal ve kültürel çalışmalar (yüzde 33,3)
- Mesleki eğitim kursları (yüzde 33,3)

---

4. *Nizamettin Kalaman, Türkiye'de İnfaz Hukukunun Gelişimi, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 4 Yılı, Türk Ceza Hukuk Derneği Yayınları, İstanbul 2010, syf 19 Nizamettin Kalaman daha sonra Danıştay üyeliğine getirilmiştir ve halen bu görevi ifa etmektedir.*

5. *Mustafa Saldırım, 91 Mustafa Saldırım 2007 yılında Yargıtay'a Tetkik Hakim olarak atanmıştır ve halen bu görevi ifa etmektedir.*

6. *Mustafa Saldırım, 96*

- Diğer eğitim ve öğretim faaliyetleri (yüzde 33,3)

Saldırım, Standartlar Sistemi'ne ait rakamlar da vermektedir. Saldırım'a göre Yetişkin 1. ve 2. Kademe Kursları, hapishanede okuma yazma bilmeyen bir kişi bile olsa açılmak zorundadır. [7]

Ancak 46/1 Genelgesine göre ise Yetişkin 1. Kademe Kursu için okuma yazma bilmeyen 1 kişinin bile olması yeterliyken Yetişkin 2. Kademe Kursu için kurumda en az 5 kişi olmak zorundadır. Açık Öğretim söz konusu olduğunda ise, belirlenen standartlara göre Açık İlköğretim Okuluna katılabilecek öğretim düzeyindeki hükümlülerin en az yüzde 30'unun, tutukluların en az yüzde 10'unun; Açık Öğretim Lisesine katılabilecek hükümlülerin en az yüzde 40'ının, tutukluların ise en az yüzde 10'unun bu okullara kaydının yapılması ve sınavlara katılması sağlanmalıdır. Açık Öğreti Fakültesi sınavlarına ise hapishanede bulunan lise mezunu tutuklu ve hükümlülerin yüzde 10'unun devam etmesi için "tüm imkanlar kullanılmalıdır." [8]

Saldırım, verdiği bu oranların sınav merkezi olan kurumla aynı il merkezinde ya da ilçede bulunan hapishaneler geçerli olduğunu da belirtiyor ve sınav merkezi olmayan il veya ilçelerde bulunan hapishaneler için bu oranların yarısının geçerli olduğunu söylüyor. [9]

Bu oranların düşüklüğü, yüzde 50'yi dahi hedeflemiyor oluşu eleştiri konusudur. Bu eleştiri bir yana yıllara göre mahpusların sayısı, sınavlara giren ve mezun olan mahpuslarla karşılaştırıldığında hedeflerin ne kadar küçük olduğu daha iyi görülecektir. [10]

Bu sayılar genel mahpus kitlesine oranlandığında ortaya çıkan yüzdeler oldukça çarpıcıdır. En son verilerin olduğu yıl olan 2008 yılı dikkate alınırsa kursa katılan ve sınava girenlerin oranı yüzde 21'dir. Öğrenime katılıp da başarı belgesi alan ve mezun olanların oranı ise sadece yüzde 6'dır. Sınavlara girenlerin ve başarılı olanların oranları, öğrenime devam edebilecek mahpusların oranlarıyla karşılaştırıldığında yukarıdaki rakamların ne kadar

7. *Mustafa Saldırım, 104*

8. Mustafa Saldırım, 107

9. Mustafa Saldırım, 107

10. Aşağıdaki tablo ve grafikler Kalaman'ın bildirisindeki ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün sitesindeki verilerden yararlanarak oluşturulmuştur. Kalaman, 1. Ve 2. Kademe Kurslar ile Açık İlköğretim ve Açık Lise'ye katılan mahpuslara ilişkin bilgi vermesine rağmen, Açık Öğretim Fakültesine veya Yüksek Öğretim'deki mahpuslara ilişkin bilgi vermemiştir. Bu durumu, bu sayıların oldukça düşük olmasına bağlamak mümkündür.

11. Grafikler 2008 yılı verileri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Aşağıdaki grafik ise 2011 yılı verilerini yansıtmaktadır. Karşılaştırma aynı yıl verilerine ait değildir. Ancak bu 3 yıl içerisinde mahpusların öğrenim oranlarında önemli bir değişiklik olmaması nedeniyle ulaşılacak veriler sağlıklı olarak görülebilir.

1. ve 2. Kademe Kurslar ile Açık İlköğretim ve Açık Lise'ye katılan mahpuslar

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Toplam Mahpus Sayısı	49.512	55.609	59.429	64.296	57.930	55.870	70.277	90.837	103.235
1. Kademe Kurslar									
Kursa Katılan	2.394	2.354	2.524	1.864	2.853	3.581	5.921	3.909	5.672
Belge Alan	1.499	1.237	1.417	1.031	1.404	1.846	2.802	1.951	2.802
2. Kademe Kurslar									
Kursa Katılan	1.490	1.306	1.580	1.302	1.472	1.912	2.604	3.267	3.993
Belge Alan	805	644	891	758	780	1.043	1.488	1.317	1.932
Açık İlköğretim									
Sınava Giren	1.314	1.304	1.876	2.472	2.937	3.810	4.112	5.823	6.731
Mezun Olan	108	184	121	183	390	499	556	748	850
Açık Lise									
Sınava Giren	847	933	1.193	1.205	1.607	2.130	3.665	4.488	4.967
Mezun Olan	235	112	143	212	231	233	240	308	399

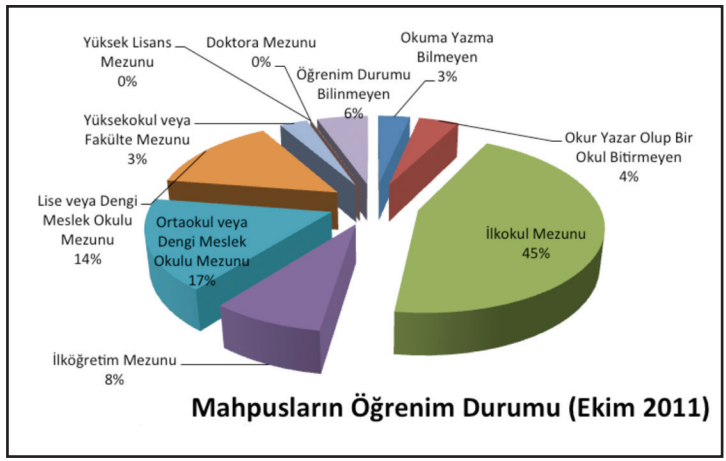
düşük olduğu anlaşılır olacaktır. [11]

Bu grafiğe göre ilkokul mezunu olan mahpusların oranı yüzde 45'tir. Bu durumda mahpusların yüzde 45'i Açık İlköğretime devam edebilir. Ancak 2008 yılında Açık İlköğretime devam edenlerin oranı sadece yüzde 1'dir. Yine bu grafiğe göre Ortaokul veya dengi bir meslek okulundan mezun olan mahpusların oranı yüzde 17'dir. Bu mahpuslar Açık Liseye devam edebilecek durumdadır. Ancak 2008 yılında Açık Liseye devam eden mahpusların oranı yüzde 1'den dahi azdır. Yukarıdaki grafiklere göre mahpusların yüksekokul, fakülte, yüksek lisans ve doktora mezunları hariç yüzde 96'sından fazlası öğrenim görebilecek durumdadır. 2008 yılında öğrenim gören mahpusların oranın yüzde 21, başarı belgesi alabilenlerin oranın ise sadece yüzde 6 olduğu hatırlanırsa bu rakamların ne kadar düşük olduğu anlaşılabilir.

Bu grafikte oldukça açık görülebilecek bir başka durum ise öğrenim durumu ile mahpus sayısı arasındaki ters orantıdır. Öğrenim durumu arttıkça mahpus oranı azalmaktadır. Öyle ki ilkokul mezunlarının oranı yüz-

de 45 iken yüksekokul veya fakülte mezunlarının oranı ise sadece yüzde 3'tür. Yüksek lisans ve doktora mezunlarının oranı ise 2.000'de 1'den bile düşüktür. Bu durumda düz bir mantıkla ve oldukça sade düşünülerek şu çıkarımı yapmak mümkündür: Öğrenim durumundaki artış mahpus sayısını azaltacaktır. Bu varsayımı destekleyen araştırmalar da mevcuttur. Ülkemizde böyle bir çalışma bulunmamasına rağmen Amerika'da, hapishanelerde yükseköğrenimini tamamlayanların bu eğitimi almayanlara göre tekerrür oranlarına bakılmıştır. Ohio eyaletinde, hapishanelerde yükseköğretimini tamamlayanların, bu eğitimi almayanlara göre tekerrür oranlarında yüzde 72'lik bir fark görülmüştür. Bu eyalette genel tekerrür oranı yüzde 40 iken, yükseköğretime kayıtlı olanların tekerrür oranı yüzde 18 olarak tespit edilmiştir. New York'ta yükseköğretime kayıtlı olanların tekerrür oranı yüzde 44,6 iken okulu tamamlayanların oranı yüzde 26,4 düzeyindedir. Kanada'da yapılan bir başka araştırmaya göre de en az iki yıllık bir yükseköğretim programını bitirenlerin tekerrür oranı, genel hükümlülere göre yüzde 50 daha azdır. Bu araştırmalar, özellikle de Türkiye'de mahpus kitlesinin yaklaşık yüzde 90'ını oluşturan adli mahpuslar için öğrenimin önemini göstermektedir. [12]

Mahpusların Öğrenim Durumu (Ekim 2011)

Yukarıdaki rakamlar ve veriler öğrenimin önemini gösterse de bu öğrenimi bir hak olmaktan çıkaran ve mahpuslar için ulaşılmaz kılan uygulamalar da söz konusudur. Öğrenim ücreti bu engellerden birisidir.

"Uygulanamayan" Genelgeler ve Mahpuslar İçin Ücretli Öğrenim

Öğrenimin paralı oluşu konusunda genelgelerde yazanlarla pratikteki uygulamalar arasında farklar söz konusudur.

2007 tarihli 46/1 nolu Genelge'ye göre 1. ve 2. Kademe Kursların kitapları MEB Teknolojileri Genel Müdürlüğünden sağlanacak; Açık İlköğretim Okulunda her türlü hizmet ücretsiz olarak verilecek; Açık Öğretim Lisesinde ise sadece diploma gideri alınacaktır. Yine Genelge'ye göre mahpuslar AÖF kayıt ve sınav harçlarını kendileri karşılamak zorundalar ancak Genelge bu konuda bir açık kapı da bırakıyor:

Kayıt ve sınav harçlarını, yol masraflarını ödeyemeyecek durumdaki hükümlü ve tutukluların, bu tür masraflarının karşılanması için, il veya ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma

12. *Mustafa Saldırım, 110*

13. *"Genç Yetişkin Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve İyileştirme İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında Genelge", http://www.cte.adalet.gov.tr/*

14 *"Adalet Bakanlığı İle Milli Eğitim Bakanlığı İşbirliğinde Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevlerindeki Hükümlü ve Tutuklulara Yönelik Çeşitli Eğitim Faaliyetlerinin Düzenlemesine Dair işbirliği Protokolü"*

vakfından, gönüllü kurum ve kuruluşlardan yardım istenecektir. Gerekirse yol masrafları eğitim kurulu kararıyla emanet para faizi hesabından veya kurum olanaklarıyla karşılanacak, hükümlü ve tutuklu öğrenciler maddî nedenlerle mağdur edilmeyecektir. [13]

Yüksek öğretim kurumlarında okuma hakkına sahip olanların kayıt, sınav ve benzeri giderleri için de AÖF konusundaki koşullar geçerlidir.

Genelgede yazanlar açık. Genelgenin öncesinde de Açık İlköğretim ve Açık Liseye devam edenlerin kayıt harcı, sınav ücreti, öğrenimin devamı için gerekli materyallerin bedeli MEB tarafından karşılanmaktaydı. Adalet Bakanlığı ile MEB arasında Şubat 2000 tarihinde bu konuda bir de protokol imzalanmıştı. [14] Bu protokolün 16. Maddesi şöyledir:

Ceza İnfaz Kurumu ve Tutukevindeki hükümlü ve tutuklulardan, açık ilköğretim veya açık liseye devam edeceklerden kayıt harcı, sınav ücreti, kitap-yayın vb. giderler talep edilmez. Bu giderler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından karşılanır. Ocak 2002 tarihinde 4736 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un çıkmasının ardından MEB, Kanun'un 1. Maddesindeki "… işletmecilik gereği yapılması gereken ticari indirimler hariç herhangi bir kişi veya kuruma ücretsiz veya indirimli tarife uygulanamaz" hükmünü gerekçe göstererek bu giderleri karşılamayı bırakmıştır. [15]

MEB'in giderleri karşılamayı bırakması ve genelgenin yayınlanmasının ardından öğrenim giderlerine ilişkin genelgenin hükümleri belirleyici hale gelmiştir. Buna rağmen bütçenin sınırlı oluşu gerekçe gösterilerek öğrenim giderleri karşılanmadığından STK'ların da girişimleriyle Nisan 2011 tarihinde Adalet Bakanlığı ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'nün bağlı bulunduğu Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı arasında "cezaevlerinde eğitim gören ve maddi durumu yeterli olmayan hükümlü ve tutukluların kayıt, harç ve sınav ücretlerinin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünce" karşılanması için protokol imzalanmıştır. Yapılan açıklamaya göre bu protokol kapsamında "maddi durumu yeterli olmayan" Açık İlköğretim Okuluna devam eden 2.051, Açık Öğretim Lisesine devam eden 3.689, Açık Öğretim Fakültesine devam eden 704 tutuklu ve hükümlünün kayıt, harç ve sınav giderleri karşılanmaya başlanmıştır. [16] 3 yıl süresi olan bu protokol, AÖF öğrencisi olan mahpusları da kapsadığından 46/1 genelgesini aşan bir düzenlemedir. Buna rağmen aynı dönemde öğrenci olan yüksek örgün eğitim programlarındaki 107 mahpus bu protokolün dışında bırakılmıştır. [17]

> *"Açık ilköğretim ve açık lise için genelgede sağlanan kolaylıklar AÖF ve yüksek öğretim için de sağlanmalı, mahpuslar için bu öğrenim de ücretsiz hale getirilmelidir. Yüksek öğretim ile ilgili olarak, örgün öğretime katılamayacakları, yaygın öğretime katılmaları gerektiği yönündeki sınırlama tekrar ele alınmalıdır.*

15. *Mustafa Saldırım, Hükümlü ve Tutuklu Eğitiminin Temelleri, Zigana Yayınları, İstanbul 2011, syf 105-106*

16. *T.C. Adalet Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği Basın Bilgi Notu, Sayı 12, 14 Nisan 2011, http://www.basin.adalet.gov.tr/duyuruveaciklamalar/2011/tutuklu.html*

Protokolün süresi olan 3 yıl dolduğunda 46/1 nolu Genelge hükümleri geçerli hale gelecektir. Açık İlköğretim ve Açık Liseye devam edecek mahpusların giderlerinin karşılanacağı Genelge'yle karar altına alınmasına rağmen AÖF ve yüksek öğretime devam etmek isteyen mahpuslar Genelge kapsamının dışında bırakılmıştır. Ekim 2011 yılı rakamlarına göre mahpusların yüzde 14'ü lise veya dengi okullardan mezundur. Yani AÖF'ne veya yüksek öğrenime devam etme hakları vardır. Ancak öğrenim onlar için ücretlidir. Tahliye olan mahpusların yüzde 30'unun gidebilecek herhangi bir yerinin olmadığı, mahpusların 3'de 2'sinden fazlasının hapishaneye girdiklerinde işsiz oldukları düşünülürse öğrenimin ücretli oluşunun, mahpuslara "okuma" demek olduğu anlaşılır olacaktır. [18]

Sonuç olarak…

Hapishanelerde öğrenimin tekerrürü önemli oranda azalttığı araştırmalarla ortaya konulmuş olmasına rağmen, hem öğrenimden yararlandırılan mahpusların oranın düşük tutulması hem de bütçe yetersizliğinin bir engel olarak gösterilmesi, yetkililer tarafından hapishanelerde öğrenime yeterli önemin verilmediğinin göstergesi olarak görülebilir. Türkiye'de mahpusların öğrenim haklarını kullanmasının önünde engeller vardır. Bütçe yetersizliği gerekçe gösterilerek genelgeler dahi uygulanamamakta, imzalanan protokole rağmen mahpusların talepleri karşılıksız bırakılabilmektedir. [19] Bu nedenle bütçe engelini aşacak çareler düşünülmeli, gerekirse bu konuda STK'ların katkıları da sağlanmalıdır. Açık ilköğretim ve açık lise için genelgede sağlanan kolaylıklar AÖF ve yüksek öğretim için de sağlanmalı, mahpuslar için bu öğrenim de ücretsiz hale getirilmelidir. Yüksek öğretim ile ilgili olarak, örgün öğretime katılamayacakları, yaygın öğretime katılmaları gerektiği yönündeki sınırlama tekrar ele alınmalıdır. Zira artık onlarca üniversitenin uzaktan eğitim programları söz konusudur. Mahpusları uzaktan eğitimden faydalanmasını sağlayacak tedbirler alınmalıdır.

Avrupa Cezaevi Kuralları'nın 4. Maddesine göre "Mahpusların insan haklarını ihlal eden cezaevi şartları, kaynakların yetersizliğiyle mazur gösterilemez." Öğrenim de bir haktır ve kaynakların yetersizliğiyle veya başka gerekçelerle mahpusların ellerinden alınamaz, alınmamalıdır. Bu konuda devlete olduğu kadar, üniversitelere, akademisyenlere, STK'lara ve duyarlı her kişi, kurum ve kuruluşa da görev düşmektedir. Hapishanelerde resmi müfredata da bağlı kalmaksızın siyaset, ekonomi, felsefe, insan bilimleri ve daha pek çok alanda öğrenim atölyeleri düzenlenebilir.

Bu konuda üzerinde önemle durulması gereken bir başka noktada, hem öğrenimin, hem de söz konusu atölyelerin mahpuslar için herhangi bir önkoşula bağlı olmaksızın ulaşılabilir olmasını ve disiplin cezaları ile ellerinden alınamamasını sağlayacak düzenlemelerin yapılmasını sağlamaktır. Öğrenim mahpuslar için önkoşulsuz ve şarta bağlı olmayan bir hak olabilmelidir.

Sonuç olarak; öğrenim mahpuslar için bir haktır ve ücretli öğrenim mahpusların öğrenim haklarının ellerinden alınmasıdır. Mahpusların öğrenim hakları önündeki engeller kaldırılmalı, ücretsiz, koşula bağlı olmaksızın eğitim görebilmeleri teminat altına alınmalıdır.

17. *"Hükümlü Öğrencilere İyi Haber", Vatan, 10 Nisan 2011*

18. *Oranlar için bakınız: Aytekin Yılmaz, Eski Mahpusların Topluma Yeniden Katılımı, Mahsus Mahal Kitaplığı, Ağustos 2011, syf 9-10*

19. *Bu konuda bir haber için bakınız: "Cezaevlerinde Bu Kez De 'Eğitim İşkencesi'", 17 Mayıs 2012, http://www.kurdbox.com/cezaevlerinde-bu-kez-de-edhitim-ithkencesi-anf.htm/*

CEZA İNFAZ SİSTEMİNDE
SİVİL TOPLUM DERNEĞİ

ÇALISMA METODLARI

- Ceza İnfaz Sistemi'ndeki iyileştirme çalışmalarına destek vermek isteyen sivil toplum kuruluşları (STK), meslek odaları, başka uzman kuruluş, uzman kişi ve gönüllülerden oluşan bir ağ oluşturarak Ceza İnfaz Sistemi iyileştirme çalışmalarına sivil toplum desteğini güçlendirmek, sistematikleştirmek ve kurumlar arası koordinasyonu sağlamak;

- Ceza İnfaz Sistemi İle ilgili çalışmalar yapan sivil toplum kurumları için Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü ile diyaloga öncülük etmek. Bu diyalog süresince gerektiğinde eleştiri ve alternatif çözüm önerileri getirmek;

- Koordinasyonu güçlendirmek ve birbirlerini tamamlayıcı çalışmaların oluşturulmasına katkıda bulunmak amacı ile Ceza İnfaz Sistemi'yle ilgili çalışmalar yapan STK'ların uyguladıkları bütün projeleri ve uygulayan STK'ların iletişim bilgilerini içeren bir bilgi bankası oluşturmak ve bunu bütün ilgili kurumlar ile paylaşmak;

- "Ceza İnfaz Sistemi" hakkında kamuoyunu bilgilendirmek ve bilinçlendirmek. Kamuoyuna bülten ve başka yayınlar ile ceza infaz reformu, insan hakları, uluslararası, ulusal ve yerel kurum ve derneklerin aktiviteleri hakkında tarafsız, doğru ve net bilgi iletmek. Bu konuda yazılı ve görsel medyanın farkındalığını arttırmak ve bilgilenmesini sağlamak;

- Ceza İnfaz Kurumları'nın birey üzerindeki olumsuz etkilerini göz önüne alarak, hükümlü ve tutukluların sosyal ve psikolojik entegrasyonunda toplumun önemli rolünü kabul ederek, Ceza İnfaz Kurumları'na alternatif yaptırımların yaygınlaştırılması konusunda kamuoyu desteğini güçlendirmek;

- Derneğe destek veren kurumlara proje oluşturma ve uygulamada yardımcı olmak, gerektiğinde teknik ve uzman destek sağlamak;

- Avrupa ve Türkiye'de uygulanan başarılı Ceza İnfaz Sistemi çalışmaları hakkındaki bilgileri periyodik yayınlar yoluyla ilgililerle paylaşmak ve gerektiğinde bu uygulamaların yaygınlaştırılması için gereken katkıyı sağlamak;

- Ceza İnfaz Kurumları'nda uluslararası insan hakları standartlarının uygulanmasına katkıda bulunmak için STK eğitim programları ve araçları geliştirmek ve bu konularda eğitim verilmesini sağlamak;

- Hükümlü ve tutukluların ürettiği görsel ve yazılı malzemeleri yayın ve arşiv yoluyla değerlendirmek;

- Ceza İnfaz Sistemi alanında çalışan STK temsilcilerini, Ceza İnfaz Kurumları Genel Müdürlüğü'nü, hükümet temsilcilerini bir araya getiren ulusal, bölgesel, uluslararası konferans, seminer ve çalışma ziyaretleri düzenlemek. Bilgi alışverişinin ve ileriye dönük planların oluşturulmasına katkıda bulunmak;

- Komşu ve diğer ülkelerde Ceza İnfaz Sistemleri'nde insan hakları standartlarının sağlanması için çalışan STK'lar ve diğer kurumlarla işbirliğini geliştirmek.

AMAÇLARI

- Türkiye'de Ceza İnfaz Kurumları'nın şartlarını uluslararası standartlara ulaştırmak için sivil toplumun katkısının mobilize edilmesi;

- Ceza İnfaz Kurumları'nın şeffaflaştırılması, sivil toplumla bağlarının güçlendirilmesi;

- Mağdurların da durumunu dikkate alarak Ceza İnfaz Kurumları'na alternatif, onarıcı, sosyal entegrasyonu teşvik eden yaptırımların uygulanmasına, suçu önleyici çalışmaların yaygınlaştırılmasına ve bu sayede Ceza İnfaz Kurumları'nın kullanımının azaltılmasına katkıda bulunulması.

İLKELERİ

- Sözel, fiziksel ve psikolojik her türlü şiddeti reddeder;

- Ceza İnfaz Sistemi ile ilgili sorunların toplumun sorunları olduğunu kabul eder ve toplumun bu konuda sorumluluk üstlenmesi gerektiğine inanır;

- Tarafsızdır. Çalışma alanı, risk altındaki grupların, ayırım yapmaksızın tüm tutuklu, hükümlü ve tahliye sonrası desteğe ihtiyacı olan eski hükümlülerin, ceza infaz kurumlarında çalışan personelin hak, sorun ve ihtiyaçlarını kapsar.

İLETİŞİM

0545 419 13 73 www.cezaevindestk.org info@cezaevindestk.org